

ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

*Зорянський В.А., аспірант
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Київ*

На сучасному етапі розвитку фінансової системи банки є найпотужнішими посередниками, які обслуговують рух фінансових потоків у всіх сферах взаємовідносин економічних суб'єктів. Це обумовлює підвищену увагу держави до необхідності регулювання діяльності банків у контексті забезпечення стабільності банківської системи. Одним з провідних напрямків такого регулювання є податкова сфера. Банки мають залишатися потужними платниками податків, а також мають підтримувати власну ліквідність та платоспроможність.

В умовах глобалізації й посилення міжнародної мобільності капіталу, оцінювання рівня податкового навантаження банківського сектору набуває особливого значення, зокрема в умовах макроекономічної нестабільності, значних бюджетних дефіцитів та загострення боргових проблем.

Здійснення податкової діяльності банку не повинно перешкоджати ефективності функціонування банку. Банк є фінансовим посередником, а оподаткування банківської діяльності в Україні здійснюється за вимог тих же нормативно-правових норм, що й оподаткування юридичних осіб – суб'єктів господарювання. Система оподаткування банків повинна виконувати не лише фіскальну функцію, а й стимулюючу – перерозподіл коштів з фінансового сектору в сектор реальної економіки. Проте, в останні роки сформувався від'ємний фінансовий результат діяльності банківського сектору, що пояснюється значним обсягом

відрахувань до резервів на можливі втрати від активних операцій [1]. Лише в 2018 році негативну динаміку результату діяльності банківської системи було подолано (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники діяльності банків України

Рік	Кількість банків, які мають банківську ліцензію, од.	Результат діяльності	Рентабельність активів, %	Рентабельність капіталу, %
2013	180	1436	0,12	0,81
2014	163	-52 966	-4,07	-30,46
2015	176	-66 600	-5,46	-51,908
2016	96	-159 388	-12,604	-116,74
2017	82	-24 360	-1,93	-15,84
2018	77	21 726	1,65	14,26
2019	77	8 691	3,84	32,1

Джерело: побудовано автором за даними [2].

В цьому банківський сектор випадає з числа продуктивних платників податків і не виконує очікувань, з огляду на їхній оборот, фіскальне навантаження. Тривалий час облікові підходи до формування банківських резервів та вимоги Національного банку України відрізнялися. Це призвело до відмінностей у розмірі сформованих банками резервів у системі бухгалтерського обліку від резервів, сформованих з метою визначення бази оподаткування податком на прибуток [3, с. 53]. Ігнорування податкових ризиків у процесі управління фінансами банківського сектору може призвести до втраченої економічної вигоди через прийняття неефективних управлінських рішень.

Найважливішими показниками для оцінки стабільності функціонування банківського сектора в динаміці є: доходи, витрати, податкові відрахування до бюджету, витрати на оплату праці, суми податкових зобов'язань за заробітну плату співробітникам, вартість активів до оподаткування, фінансовий результат. Дані показники є факторами, що формують податкове навантаження [4, с. 53].

Податкове навантаження на банківську діяльність не повинно послаблювати фінансову стійкість банків. Найбільш чутливим сегментом навантаження все ж залишаються малі банки. При збільшенні податкового навантаження, банки змушені будуть перекидати податкове навантаження на клієнтів за рахунок збільшених відсотків та комісій на банківські продукти та послуги.

Банківське право виділене як самостійна галузь права в Україні, та на жаль не враховані теперішні тенденції розвитку фінансової системи «спліт». Відкритим є питання про механізм їх оподаткування, щоб виокремити із загального податкового законодавства і віднести до цієї специфічної галузі. Прикладом може бути закордонний досвід окремих країн, де всі сфери банківської діяльності регламентуються окремим банківським кодексом, складовою якого, зокрема, є закон про оподаткування банків та небанківських установ. Наступним кроком вдосконалення системи оподаткування банків є визначення оптимального порівняння їх податкового навантаження. Формування такої моделі дає можливість банку оцінити ефективність заходів податкового менеджменту, а державі – виявити банки, які потребують більш ретельного податкового контролю та регулювання, а також може дозволити зберегти оптимальний баланс між банками платниками податків та державними потребами [5].

Все частіше в Україні досліджується взаємодія податкової і банківської систем. Активно висвітлюється в наукових виданнях вплив одної системи на іншу, а також простежуються часті виступи офіційних державних посадових осіб з даної тематики. В економічній літературі розглядаються два основні підходи щодо оцінки рівня оподаткування банків. За першим підходом рівень оподаткування банків є недостатній, і тому податкове навантаження необхідно посилити. За другим – обґрунтовують необхідність зниження податкового навантаження банківського сектору з метою більшого залучення ресурсів банків у реальну економіку. Регулювання банківської діяльності потрібне в адекватних межах, не порушуючи стійкості банку.

Отже, одним з ключових факторів ефективного розвитку економіки країни має бути узгодженість між банківської системи та базою оподаткування. З метою максимізації рівня стабільності банківської системи України, який може бути забезпечений лише при встановленні оптимальних рівнів податкового навантаження.

Перелік посилань:

1. Дадашева М. Аналітичний огляд банківської системи України за I півріччя 2011 року. *Національне рейтингове агентство «Рюрик»*. 2004. С. 3. URL: rurik.com.ua/documents/research/bank_system_II_kv_2011.pdf.
2. Офіційний сайт НБУ : веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59593002&cat_id=74208
3. Сало І. В., Д'яконова І. І., Євченко Н. Г. Оподаткування банків : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2010. 208 с.
4. Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Столярчук Я. М. Антициклічне регулювання ринкової економіки. Київ : КНЕУ, 2010. 334 с.
5. Ключко Л. А., Підсонна Я. Г. Оподаткування банківської діяльності та основні напрямки його вдосконалення. URL: <http://fkf.org.ua/article/viewFile/28913/25917>.